

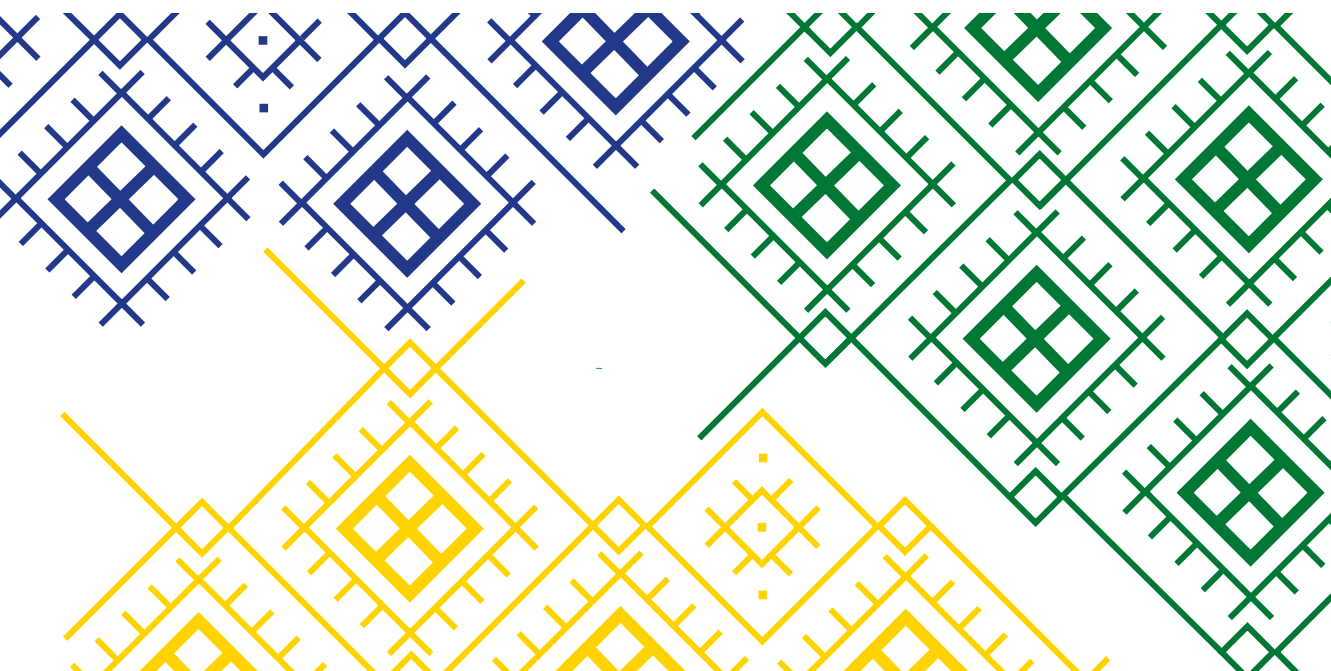
Dutkansearvi diedâlaš áigečála

vol 7 ♦ no 1 ♦ 2023

Tutkâmseervi
tiedâlâš äigičaalâ

Tu'tkķeemsie'br tiödlaž
äi'ğğpââ'jilõstt

 Dutkansearvi

Dutkansearvi diedalaš áigečála
vol 7 ♦ no 1 ♦ 2023

Sámáiditmin sámiel máttááttiijei škovliittás
Sámáidahttimen sámegeielat oahpaheaddjiid skuvlejumi
Saamelaistamassa saamenkielistä opettajankoulutusta

Temánummira doaimmaheaddjit | Teemanumeron toimittajat
Marja-Liisa Olthuis & Hanna Guttorm

Diedalaš artihkkalat leat fágaguoibmeárvoštallon.
Tieteelliset artikkelit on vertaisarvioitu.

Buvttadeaddji | Julkaisija
Sámegiela ja -kultuvrra dutkansearvi

Bardin ja bearbma | Kannot ja taitto
Pohjolan Palvelumuotoilu PAMU Oy

Lapin yliopiston paino 2023
Rovaniemi

ISSN 2489-7930

Häppilis uáppeeh šaddeh neppiris sämikielâi máttáatteijen — Kyevti Häppilis ollâopâttâh -haahân uásálistám uápee uáinuuh sierâ uáppu-ubâlâšvuodâin

Máren-Elle Länsman & Laura Ylinampa

Haavâ uáppu-ubâlâšvuodah já uápei tuávááh

Taam uáppeuáinu čállekyevis Máren-Elle Länsman já Laura Ylinampa lává oppâm Häppilis ollâopâttâh -haavâst¹. Suoi muštálává jieijäs feeriimijn uáppen sehe pargostis máttáatteijen haavâ maŋa. Ton lasseen soi pyehtiv oovdân uáinuidis Häppilis-haavâ uápui luhostuumijn, ovdedemtáárbuin sehe puátteevuodâ tuovuin. Čaalâ ana sistees kuábbáá-uv čállee ohtâsijd uáinuid sehe kuábbáá-uv persovnlijd feeriimijd, moh láá sierrejum čállee noomâ maainâsmáin.

Sehe Máren-Elle já Laura uásálistáin haavâ ornim kirjálâšvuotâuáppoid já máttáatteijee pedagogisáid uáppoid. Laura luuvâi ton lasseen ubâ luuhâmpaje pištee anarâš-

kielâ uápuid . Čohčuv 2022 soi kuohtuuh lává uásálistám kyevti tievâsmitemškovliittâsuáppupajan, moi fáddán lii lamaš maanŋákielâlii sämikielâlii párnáá kielâ ovdedem sehe sämikiel didaktiik. Uápuh kiedâvuššojeh äigioornigist.

Luhostum uápuh

Aalgást čállekyevis hundâruššáv škovliittás siev peelijd. Vistig Laura muštâl anarâškielâ uápuin. Tastmaŋa soi tarkkuv kirjálâšvuodâ uápuid já majemužžân pedagogisijd uápuid.

Kielâškovliittás intensiivláš škovliittásihe lâi anarâškielâ tááhust uáli pyereest sundáttállum já čavos. Anarâškielâ kielâškovliittás vuáđđun lâi love ihheed tassaas

1 Suomâkielân Ketterä korkeakoulu. – Jurgálejje.

olášuttum tievâsmittemškovliittâshaahâ, mii škovlij anarâškielâlijd pargeid. Uápui äigitaavlust já vuáváamijn oinui, et tot vaaldij anon tievâsmittemškovliittâsohjelmist luhostum ráhtus já metodijd. Tievâsmittemškovliittâshaahâ lii pyereest dokumentistum, já tiäduh haavâst kávnovej vala-uv viermist (www.casle.fi). Häppilis-haavâ anarâškielâ máttáattâsohjelm oonij sistees kielâ koskâsijd kevtimsuorgijd: sárnum, čäällim, luuhâm já kuullâm iberdem. Uáppen Laura feerij, et ive kielâškovliittâs lâi maangâpiälásâšvuodâs já pehtilvuodâs táahust šievnáál šlijppejum. Uápuh lijji ollâ tääsi uápuh, já tain lâi tiedälávt tutkum vuádu.

Koronapandemia já koronaraijiittâsah potii kaskoo kiđđáluuhâmpaje já kielâuápui, mii vaiguttij pääihi alne tábáhtuvvee máttáattâsân. Laura ij kuittaggin feerim, et tot ličij hiäjusmittám kielâškovliittâs kvaliteet. Proojeekt orniistâlâi aášijd uđđâsist puoh navcâiguin, mut Lauran taat oinui tuše tast, et aldamáttáattâs muttui káidusmáttáattâsân, pargoellim kielâhárjuttálmeh káidusheiviittâsân sehe aldauásálistem váttee keevâtlâšvuodâ kuursah eres toimân.

Maangâpiälásâš keevâtlâšvuodâ já teoria ovtâstitem lâi anarâškielâ uápuin šiev äšši ovdil koronapandemia: kuálástem- já mälistemkuursah, kielâmiäštárteivádmeh sehe uápásmum škovlâjuávhoid já jieškote-uvlágánâid tábáhtuumijd laččii teoriápui paaldâst vijđes vuádu kielâ oppâmân já integristii uáppee kielâsiärvusân. Kielâuápui intensiivlâšvuodâ, maangâpiälásâšvuodâ já keevâtlâš orniistálmij ulmen lâi eromâšávt kielâ šiev já vuáduš oppâm, já tondiet uápuh uárnejuvvojii aldauáppun. Anarâš- já tavesämikielâ uápuh vattii pääihi alne orroom já tondiet meid aassám oppâmpäikkikode alda. Motomij ulmui kielâluuhâmijd taat saatij estid.

Kirjalâšvuotâuápuh uárnejuvvojii káidusmáttáattâsân, já pedagogisiih uápuh muttojii káidusmáttáattâsân pandemia keezild. Káidusmáttáattâs lâi luhostum čuávdus, tastko tot máhđulistij oppâm

toid-uv, kiáh assii kukkeláá Anarist. Motomáid uásálisteid ličij lamaš väädis jotteeđ okkosávt nube päikkikoodán uápui tiet. Káidusolášuttum máhđulistij škovliittâsâst meiddei puohlágán suorgij äššitobdei kevttim sierâ sämikielâin.

Sierâ kielâjuávhuh váldojii pyereest huámâšumán eromâšávt kirjalâšvuodâ uápuin. Uccjuávhoin lâi máhđulâš luuhâđ kirjalâšvuodâ já kiedâvuššâđ tom jieijâs sämikielân. Návt vijđes máhđulâšvuotâ luuhâđ jieijâškielâlii kirjalâšvuodâ sämikielân ij ovdil lam lamaš Suomâst. Meiddei amnâsmáttáatteijee pedagogisijn uápuin kielâjuávhui mielđ sierrejum luvâlduvah toimii uáli jo pyereest jieijâs äššitubdâmuš jienjálitmist.

Suomâ Kulttuuruttáráju mieđettem išeruudâi merhâšume uápui máhđulisten kalga pyehtid oovdân, tastko iänâás uáppeeh tarbâšii išeruudâ uápuidis várás mottoom kooskâst.

Häppilis-haavâ uápui keevâtlâš orniistálmeh já tiedettem lijji ollátâsâsávt olášuttum já uáppeeustevliih. Taat lii stuorrâ uásild pargoos uáli pyereest hoittám proojeektkoordinaattor ánsu. Muoi oonijm tom ávhálâžžân, et proojeektluándusii máttáattâsâst uápui koordiniteeh láá aktiivliih uáppei suundán, tiedetteh tuárvi já orniisteleh uápuid čielgâ ubâlâšvuottân. Haahâhámásii máttátmist ij táválávt lah vuáháduum oppâmpäälgis iäge lah puárâsub uáppeehkin, kiäin kojâdiđ ravvuid. Máttátmist, mii ovdil ij lah olášuttum, puohah, nuuvt uáppeeh ko luvâldálleeh já škuávlejeijeeh-uv, láá ohtânmaanoost uđđâ tilij oovdâst, mut šiev koordinitee tássee puohâi pálgá.

Pedagogisijn uápuin uáppei ohtâsâšvuoiŋâ lâi nanos. Uáppein lâi aktiivlâš WhatsApp-juávkku, já nubij uáppei faallâm viärdâsâštoorjâ onnui tehálâžžân sehe uápui ääigi já toi maŋa. Viärdâsâštoorjâ lâi mudoi-uv vijđâsub ko moos mij lâim hárjánâm, tondiet ko uáppejuávkku lâi merhâšitteht stuárráb ko sämikielâ uápuin táválávt. Eres uáppeeh lijji puáttee par-

goskipáreh, já juávkku uápásmui já viär-
máđáđái škovliittás áägi. Ohtásášvuoinjá
ovdedij meiddei kieláraajijd rasteldit-
tee ohtsášpargo sehe nonnij sierá sámi-
kielái kevttim savástálmist já vuáruvaikut-
tásást. Tot, et uápuin kuulái puoh kuulmá
sámikielá , hárvánitij meiddei iberdiđ eres
sámikieláid.

Pedagogisáid uáppoid kullee hárvuttál-
mij maangápiälásášvuotâ lái šiev äšši: tot
máđđulistij uápásmum maangáhámásii
máttááttásán. Uáppeeh puohtii meid čuáv-
vuđ nubij sámikielái tiijmijđ sehe eres op-
pálágádásái ornim tiijmijđ ain vuáđuškoov-
lá oppátijmij ráájist ollâopáttuv sámi-
kiel luválđuvái rái. Ton lasseen hárvuttál-
mij čodâldittem uásild káidusolášutmán
adelij vijđes kove sámi-kiel máttááttajee
máđđulášvuodáin pargo finniimist.

Häppil-uv puáhtá ruosâdiđ – motomeh ovdedemiävtuttásah

Čuávuvâžžân čälleekeyvtis tarkkuv haa-
vá ovdedemčuosáttuváid. Toh vuájude-
teh máttááttajee pedagogisáid uáppoid.
Čälleekeyvtis uáiniv táárbu váldiđ huám-
mášumán sámi-kiel máttááttás sierânâšjie-
švuovijđ máttááttajeeškovliimist. Vuos-
sámužžân suoi tarkkuv pedagogisij uápui
siskáldás, mon maŋa Laura liäkká ulme-
miäldásij máttááttáshárvuttálmij ornim
háástuid anarâškielâ uáinust.

Čälleequáhtá mielâst kielâjuávhuid ovtâs-
tittee škovliittásáin puávtáččij kiddiđ
eenâb huámmášume sierâ kielâjuávhui
tiilijđ já tárboid. Ovdâmerkkân amnâsdi-
daktiik uápuh vuojuu enâmustáá tavesä-
mikielâ máttátmán, mii ij váldi huámá-
šumán ucceeb kieláid. Ovdâmerkkân
nuorttâlâš- já anarâškielái oppâmateriaal-
tile spiekâst ennuv tavesämikielâst, mon
máttátmist puáhtá anneeđ ävkkim meiddei
Taažâst pyevtittum materiaalijđ. Anarâš-
já nuorttâlâškielâ máttááttajein ij tondiet
lah siämmáá viijđes materiaalpaŋkki kevt-
timnáál. Nube tááhust máttááttás kolgáččij

sierânittiđ nuuvt, et jyehi kielâjuávhui stiv-
rejeijen toimáččij eidu ton kielâ amnâsdi-
daktiikân škuávlejum olmooš.

Nubbe ovdedemčuosáttâh lii aargâ váldim
huámmášumán pedagogisijn uápuin. Am-
nâsmáttááttajee škovliittásást máttááttás
tiáddu lii sámikielâ já kirjálâšvuodâ op-
pâamnâs máttátmist paješkovlá- já luváttâ-
hahasáid. Tuotâvuodâst sámi-kiel máttáá-
ttajei aargân kuleh maangâahasiih uáppeeh
ain ovdâškovláahasij ráájist abiturientij
rái, kiäid adeluvoo máttááttás eenikielâ
lasseen sehe nubben kiellân ete kielâláv-
gummáttááttásán. Uápuh iä liijkágin faalâ
máttááttajei tuárvi ennuv pargopiergâ-
sijđ aargâpeeivij sierâ máttááttásiskál-
dásái já-ulmij siste lanjâmân.

Uápuid puávtáččij ovdediđ tiáduťmáin
pyerebeht sámi-kielái amnâsdidaktiik uá-
puid. Taid sundáttáldijn kolgáččij tiáđuš-
tiđ, et sámi-kielâ eenikiellân já vieres kiel-
lân láá kyehti sierâ uáppuamnâs, main
láá sierâ siskáldásah já ulmeh. Amnâs-
didaktiik uápuin puávtáččij viárdádállâđ
uáppuamnâsij iáruid já lasettiđ máttáá-
ttajei juávdu porgâđ kuábbáá-uv amnâs
máttááttajein.

Meiddei kielâlii sierânitemtáárbu kol-
gáččij pyerebeht váldiđ huámmášumán
máttááttajeeškovliittásást, tastko sámi-
kielái uáppeeh láá uáli jo kirjâás juávkku
jieijâs kielâtuávváá tááhust. Keevátlávt má-
ttááttás kalga sierânittiđ, vai jieškođe-uv
uáppee kielâoppâm puávtáččij tuárjuđ
nuuvt hästeht já movtijditteht ko máđđulâš.

Kielâlávt sierâttásásij uáppei lasseen sámi-
kielâ máttááttásjuávhuiin pyehtih leđe meid
sierâahasiih uáppeeh. Talle kalga sierân-
ittiđ máttááttás meiddei máttááttásvuávám
iheluokai miäldásávt, mii lii-uv ohtâ čiel-
gâ ovdedemčuosáttâh. Káidusmáttáá-
ttásást siämmáá juávhust pyehtih leđe uá-
ppeeh joba viidâ sierâ luokkatâsisist. Talle
máttááttajee kolgáččij pasteđ sierânittiđ
máttááttás nuuvt, et sun váldá huámmá-
šumán uáppei sierâ ovdânemuddoid. Am-
nâsmáttááttajee škovliittásást kuálu-
luokkâmáttááttás ij valduu huámmášumán, pic

nabdo, et juávhuin láá ain siämmáaha-siih já siämmáa oppámere lohhee uáppeeh.

Sieránittem táarbun kulá meid máttáatteijee pargohivvadáh oppámateriaalijguin. Eromášávt nuorttáláš- já anaráškielá oppámateriaal lii väániht. Taan tiet amnásdidaktiik uáppoid puávtáččii kuulláđ oppámateriaal ráhtei luválduvah, moh lasettiččii uáppei ibárdás oppámateriaalij ráhtimist.

Amnásdidaktiik uápui ovdedem várás puávtáččij pieijáđ joton kuhheebáigásáš ohtsáš-pargo tagarij olláopáttuváiguin, moh västideh sámi Kiel máttáatteijei škovliimist. Tággáár paargon tarbášuvvojeh ulmuuh, kiäin lii vijđes ibárdás já hárvánem sámi kielái máttátmist já toos kullee háástuin. Meiddei sámi kielái äššitobdeeh puávtáččii leđe fáarust, väi uđđásumos tutkámuš-tiáđu puávtáččij anneed ävkkín máttáattem oovdedmist.

Laura hundárušái ennuv hárvuttállám orniimán kyeskee aášjđ. Hárvuttállám ärbivuávalii luokkavistemáttáattásást lii anaráš- já nuorttáláškielán máhđuláš tuše Aanaar kieldást. Ohtsášpargohástui keežild hárvuttálmeh iä kuittgá luhostum anaráškielá lii vuáđumáttáttásást. Ohtsáš-pargo puáranij pedagogisij uápui loopást já čuolmah čuávdojii, mut Häppilis-haavá uáppeid taat pođij lijkás mañjeed.

Škovliittás merhášume uáppeid já sámi siärváduvváid

Čuávuvázžán čällekyevtis suogárdává škovliittás merhášume persovnlávt já vijđásubboht sunnu ovdástem kielájuávhu uáinust.

Laura finnij Häppilis-haavá uápui peht máttáatteijee áámmát já porgáškuođij sámi kielái máttáattem piiloothaavást, mii ana ävkkín káidusohtávuodáid, sehe sun algáttij oppámateriaal-pargoiguin já uásiáigásávt meid rávisulmui škovliittás peln Säämi máttáatáskuávdáást. Sámi kieláin porgádjnis Laura lii kuittgá suogárdám

roolis anaráškielá siärvusist, tastko suu tuávááš ij lohtuu sámmilášvuotán teikká anaráškielán.

Škovliittás ääigi lii-uv suogárdállum, mon stuorrá riská uccá kielásiärvusán já algáalmugán lii tot, et naavcah piäijojeh ulguubeln puáttee ulmuu škovliimán. Laura feeree, et sunjin já suu kielámáátu oovdedmán láá pieijum ennuv naavcah, mut epivisesvuotá lii kuittgá tast, et maht taat naavcái kevttim máksá jieijás maassád siärvusán. Laura feerim miel ulguubeln puáttee ulmuu čonáđáttám siärvusán páacá ain keppisubbon ko veikkába etnisii sámmilii čonáđáttám. Nube tááhust tággáár vyehi kieláoppámproosees, kielásiärvus, kieláuáppee sehe potentiaallii puáttee pargee juurdášmán vuáđuduvá kenski liij-kás ennuv ruttátuáalusavástálmáid, ige tot veltihánáá ubá soovágin kieláoppámán teikká sámmilii jurdáččemvuáhán.

Laura lii feerim hástulázžán tom, et mon uccá teikká ennuv tomgis kolgáččij tiáduđid, jis jieš puátá siärváduv ulguubeln já lii syemmiláš, já nube tááhust tom, et maht ulguupiälásáš kolgáččij lattid siärváduvást. Ko sámi politiik savástálmeh suptáluveh mediast, lii lamaš älkkeemus orrood joská. Ličij kuittgá tárpu suogárdid oovtást iärásijguin-uv, et magariin anaráškielá kielásiärvádáh uáinoo. Kielásiärvádáhán kuleh ennuv ulmuuh, kiäh iä kuulá algáalmugán. Meiddei Laura tuávááš politiiktietui uápuin movtjđit suogárdid siärváduváid já toi toimám.

Laura uáiná, et eidu táäl anaráškielá siärvádáh lii finnim sust pargee, kote puátá porgáđ jieijás uási kielá máttátmist. Sun páacá smiettáđ, et maht puátteevuodást puávtáččij pyehtid uáinusán suogárdmijđ siärváduvást tienuuvt, et tot ličij puohháid, eromášávt sámmiláid, psykologisávt torvoláš. Meiddei sámi kielá máttáatteijei škovliimán puávtáččij lahteđ tággáár suogárdem.

Laura lii uápuidis mañja lamaš oláttum tast, et mon mañgápiälásáš já hástuláš-uv anaráškielá máttáatteijee pargo lii la-

maš. Káidusmáttááttás juávuh aneh sistees maangáid luokkataasijđ. Káidusmáttáatteijen sun lii máttááttám anaráškielá ovdáškovlâahasij ráájjist vuorâsulmui rái. Amnâsmáttáatteijee pedagogisiih uápuh iá adelâm puoh taarbâšlijd tááiđuid algâmáttááttâsân. Laura juurdâš, et sun ij lah puoh pyeremus arâšoddâdem teikkâ algâmáttáattem máttáatteijee, já tondiet sun lii-uv karttâm porgâđ enâmustáá eidu tai tijmij sundáttállâm oovdân.

Máren-Elle lii Laura náal porgâm valmâštuumees maŋa sâmi Kielâ káidusmáttáatteijen Säämi ulguubeln ässee párnáiguin. Sun ana pargoos tergâdin, tastko sun lii jieš párnivuodâstis já nuorâvuodâstis lamaš siämmáa tiileest ko suu uáppeeh. Máren-Elle lii viättám vuossâmuid ivijdis Anarist mut jottáám škoovlá Oulu kuávlust. Sâmi Kielâ máttááttâs uárnejui kyevti oppâtiijme verd ohtii ohhoost škovlápeeivi maŋa, kuittâg aldamáttááttâsân. Nubij sanijguin suu škovlâokko lâi kuhheeb ko suu luokkaskipárijn.

Persovnlíi merhâšume lasseen pargoost lii vijdâsub-uv merhâšume. Suomâst ässee sâmpárnáin jo paijeel 70 prosentid äasih Säämi ulguubeln. Tuáváást lii jo 1960-lovvoost álgám meddâlvarrim, mon miel sâmmiliih värrejii páikkikuávlustis kaavpugáid uápui já pargoi maajeeld. Máren-Elle peerâ lii ohtá ovdâmerkkâ táin peruin. Kaavpugkuávlust šoddâm párnáin sâmi Kielâ kevttimtilálâšvuodah láá kuittâg merhâšitteht vâniibeht já oovtpiälâsubooht fáallun ko Säämist. Máren-Elle haallijđ-uv máttáatteijen iberdiđ uáppeidis tuáváá já pasta addiđ sii feeriimijđ. Káidusmáttááttâs pírrâduvâst orroo párnááh sâttih lede páikkikielâs áinooh sâmmiliih, iáge sij veltihánnáa tuobdá eres siämmáahasijđ sâmpárnáid. Sâmi Kielâ sáttá lede uáppein kiávtust enâmustáá tuše sii jieijâs páihhist, mii stivree ovdâmerkkân sâmirááju lasanem.

Uáppein sâmi Kielân já ton kevttimân sâttih lohtuđ maangâlágán tobdoh. Máren-Elle jieš oonij nuorrân jieijâs sâmi Kielâ

tááiđu vájuvâžžân, tastko tavesâmi Kielâst iá lamaš nuuvtkin ennuv säänih, maid olmooš taarbâš kaavpugelimist. Vâni sâmi Kielâ máttááttâs já sâmi Kielân čäällim táarbu vâni vuotâ tovâttii tom, et sun ij máttám čallum Kielâ noormâid pyereest, mij uázui suu hepânâššâđ tom, et sun ij máati. Nuuvtpa Máren-Elle uáiná, et máttáatteijein kolgâččij lede sensitiivlâšvuotâ kuáhtâđ taid sâmpárnáid já -nuorâid, kiáh láá kaavpugist meddâl.

Tuáivuh puátteevuodâ várás

Häppilis ollâopâttâh -haahâ lii čaittâšum miánâstum tääppin lasettiđ tohálj sâmi Kielâ máttáatteijeje mere, mon tiet čällee-kye vtis tuáivuv-uv haahân joodhâ. Haahâ škovlij taan tove amnâsmáttáatteijeid, mut jotkâjurdui ohtâvuodâst kolgâččij karttiđ eres-uv máttáatteijejuávhuu škovliittâs táarbu.

Máttááttâshárjuttálmij ohtâvuodâst oinuustij sâmi Kielâ mätte sierânâsmáttáatteijeje vâni vuotâ. Sierânâsmáttááttâs táarbu škoovlân lii miätá eennâm lasanâm maajemui ivij, mii luándulávt uáinoo meidei sâmi Kielâlii máttááttâsâst. Eenikielâlâš sierânâsmáttááttâs lii tehâlâš eromâšávt tain tábâhtusâin, ko uáppee finnee vuáđumáttááttâs sâmi Kielân. Puátteevuodâst Häppilis ollâopâttuv nálâsii toimâmháami puávtáččii heiviittiđ sierânâsmáttáatteijeje škovliimân-uv, vâi sâmpárnái eenikielâlii sierânâsmáttááttâs-uv puáhtá turviđ.

Puátteevuodâst škovliittâsâid ličij pyeri finniđ pisovubbon, já toid puávtáččij siskálmittiđ máhđulâšvuodâ maangâ ive uáppoid sierâ sundâšumemuulsâiävtuiguin. Meritiätulâšvuotâ já jotkuuvâšvuotâ puávtáččii olâšud ovdâmerkkân tienuuvt, et sâmi Kielâi pedagogisiih uápuh uárnejuuččii veikkâba kuulmâ ive kooskâi. Talle škovliittâm puávtáččij siskálmittiđ meidei oosijđ, moid eres soojijn máttáatteijen lohheh-uv puávtáččii uásálistiđ oovtâ teikkâ muádi uáppupaje verd.

Haahâmuđusâš škovliittâš lii pehtil já jotteel. Kielâ oppâm lii kuittâg kuhes prooses já váátá meritiätulâšvuodâ. Laura lii tuđavâš toos, et sun lii jieš uázžum uásálistiđ Häppil uáppoid anarâškielân kuulmâ ive ääigi. Eromâš tergâdin Laura oonij tom, et anarâškielâ lii valdum huámmášumán sierâ ubâlâšvuodâin anarâškielâlij máttáátâšjuávhui orniimist. Taat išedij kielâ oppâmist já maangâhamásubbon šoddámist. Mangâ ive pištee škovliittâš suápá pyerebeht toid, kiäin ij lah lamaš kielâtaidu ovdil já kiäh puátih siärváduv ulguubeln. Kielâ oppâm lasseen tast lii lamaš ävki kulttuur ibbeermist sehe kielâsiärvádâhân uápásmuust.

Stuorrâ já vala kukkenorroo naver Laurast lii tot, et amnâsmáttáátteijee uápuid puávtáččij čodâldittid (masa) ollásávt anarâškielân, mii tovâččij máhđulâžžân vala-uv ollátásásub máttááttem. Jyehi anarâškielâlâš uási Häppilis-haavâ škovliimist nonnij Laura kielâtaáidu já toovâi tom maangâpiälásubbon, já sun lii meiddei jieš huámmášâm, et oovtâ-uv anarâškielâlii ollâopâttâhkuursâ čodâldittem nannee uáppee kielâtaáidu. Eromâšávt anarâškielâ viereskielân luuhâm jotkâ- já tievâsmitemškovliittâsâst lii čuuvtij tehálâš.

Häppilis ollâopâttâh -haavâ čohčuv 2022 ornim uáppupajeh párnáá kielâoovdedmist já sâmielâi didaktiikist puoh sâmielâi máttáátteijed lijji mangâi uásálistei mielâst pyereh já taarbâšliih. Tehálâžžân annojii meiddei tain finnejum viärdásâštoorjâ, eres máttáátteijei kuáhtâm sehe vala párnáákammuin leijee sâmielâi didaktiik suogârdem oovtâst. Sehe Mâren-Elle já Laura feeriv, et taah uáppupajeh láá išedâm sunnuo tievâsmittid máttim tagarijn oosijn, maid máttáátteijee pedagogisiih uápuh iä kiedâvuššâm. Tuovân ličij, et puátteevuodâst ličij mottoom piovâš jyehi-ihâsâš foorum teikkâ tábáhtume, mast sâmielâi máttáátteijeh puávtáččii čokkâniđ škovliimâid sâmielâi máttááttemist sehe savâstállâđ sâmielâi máttááttemtiileest.

Máttáátteijee pargo váátá ennuv mon peri škoovlâst, mut sâmielâi máttáátteijein láá ton lasseen eromâš háástuh ovdâmerkân juávhui heterogenisâšvuodâ, sierânittemtáarbui já oppâmateriaalij vânuvuodâ tiet. Tehálâš koččâmuš sâmielâi máttááttemist lii meiddei tot, et maht škovliittum máttáátteijed uázžu pissood já vaijeed pargostis. Pargo lii tuodâi tehálâš, já máttáátteijeh aneh tom merhâšitten tast huolâthánnáá, et kuleh-uv sij algâaalmugân vai iä. Pargo puáhtá kuittâg lede lussâd, já máttáátteijee puáhtá feerid, et sun páácá toin ohtuu.

Vorâš máttáátteijen čällekyevtis lává jo feerim sâmielâi máttáátteijee maangâid háástuid oppâmateriaalij vânuvuodâst heterogenisij máttáátâšjuávhui já sierânittem stuorrâ táarbu räi. Ko amnâsmáttáátteijee škovliittâš ij lah adelâm evvisijd västidid täid hástoid, te lii lamaš tehálâš uázžud kollegiaallii torjuu puárâsub máttáátteijein. Häppilis-haavâ čohčuv 2022 ornim uáppupooijn lii ton lasseen puáhtâm suogârdid aasijd sâmielâi máttáátteijeguoin pirrâ eennâm. Mottoomlágán pištevâš teikkâ merikoskâsâš máhđulâšvuotâ teivâđ sâmielâlijd kollegaid pirrâ Suomâ já Säämi puávtáččij išedid pargoost vajemist. ♦

Ketteristä opiskelijoista näppäriä saamen kielten opettajia — Kahden Ketterä korkeakoulu -hankkeeseen osallistuneen opiskelijan näkökulmia eri opintokokonaisuuksista

Mären-Elle Länsman & Laura Ylinampa

Hankkeen opintokokonaisuudet ja opiskelijoiden taustat

Tämän opiskelijanäkökulman kirjoittajat Mären-Elle Länsman ja Laura Ylinampa ovat opiskelleet Ketterä korkeakoulu -hankkeessa. He kertovat omista kokemuksistaan opiskelijana sekä työstään opettajina hankkeen jälkeen. Lisäksi he tuovat esiin näkemyksiään Ketterä-hankkeen opintojen onnistumisista, kehitystarpeista sekä tulevaisuuden toiveista. Kirjoitus sisältää molempien kirjoittajien yhteisiä näkemyksiä sekä kummankin omia kokemuksia, jotka on erotettu mainitsemalla kirjoittajan nimi.

Sekä Mären-Elle että Laura osallistuivat hankkeen järjestämiin kirjallisuusopintoihin ja opettajan pedagogisiin opintoihin. Laura opiskeli lisäksi inarinsaamen

lukukauden mittaiset kieliopinnot. Syksyllä 2022 molemmat ovat osallistuneet kahdelle täydennyskoulutusopintojaksolle, joiden teemana ovat olleet monikielisen saamenkielisen lapsen kielen kehitys sekä saamen kielen didaktiikka. Opintoja käsitellään niiden kronologisessa järjestyksessä.

Onnistuneita opintoja

Aluksi kirjoittajat pohtivat koulutuksen hyviä puolia. Ensin Laura kertoo inarinsaamen kieliopinnoista. Sen jälkeen tarkastellaan kirjallisuusopintoja ja viimeiseksi pedagogisia opintoja.

Kielikoulutuksen intensiivinen koulutusvuosi oli inarinsaamen osalta erittäin hyvin suunniteltu ja tiivis. Inarinsaamen kielikoulutuksen pohjana oli 10 vuotta

aiemmin toteutettu täydennyskoulutus-hanke, joka koulutti inarinsaamenkielisiä työntekijöitä. Opintojen aikataulussa ja suunnitelmissa näkyi se, että se hyödynsi täydennyskoulutusohjelman onnistunutta rakennetta ja metodeja. Täydennyskoulutusohjelma on hyvin dokumentoitu, ja tiedot hankkeesta löytyvät edelleen verkosta (www.casle.fi). Ketterän inarinsaamen opetusohjelma kattoi hyvin kielen eri käyttötavat: puhumisen, kirjoittamisen, lukemisen ja kuullun ymmärtämisen. Opiskelijana Laura koki, että vuoden kielikoulutus oli monipuolisuudessaan ja tehokkuudessaan hiottu huippuunsa. Opinnot olivat korkeatasoisia, ja niissä oli tieteellisesti tutkittu pohja.

Koronapandemia ja koronarajoitukset tulivat voimaan kesken kevätlukukauden kieliopintojen, mikä vaikutti kasvotusten tapahtuvaan opetukseen. Laura ei kumminkaan kokenut, että se olisi huonontanut kielikoulutuksen laatua. Uudelleenjärjestelyjä tehtiin hartiavoimin, mutta Lauralle tämä näkyi ainoastaan lähiopetuksen muuttumisena etäopetuksesi, työelämän kieliharjoitteluiden siirtymisenä etäsoveltuksiksi sekä lähiosallistumista vaativien käytännön kurssien muuttumisena muuksi toiminnaksi.

Ennen koronapandemiaa monipuolinen käytännönläheisyys ja teorian yhdisteleminen oli inarinsaamen kieliopinnoissa hyvä asia: kalastus- ja ruuanlaittokurssit, kielimestaritapaamiset, tutustumiset kouluryhmiin ja erilaisiin tapahtumiin loivat teoriaopintojen ohessa laaja-alaisen pohjan kielen oppimiselle ja integroivat opiskelijan kieliyhteisöön. Kieliopintojen intensiivisyys, monipuolisuus ja käytännön järjestelyt tähtäsivät ennen kaikkea kielen hyvään ja kattavaan oppimiseen, minkä vuoksi opinnot järjestettiin lähiopintoina. Inarinsaamen ja pohjoissaamen kieliopinnot vaativat läsnäoloa ja sen vuoksi asu- mista lähellä opintopaikkakuntaa. Joillekin tämä saattoi olla kielenopiskelun esteenä.

Kirjallisuusopinnot järjestettiin etäopetuk- sena, ja pedagogiset opinnot vaihdettiin etäopetuksesi pandemian vuoksi. Etä- toteutus oli onnistunut ratkaisu, koska se mahdollisti opiskelun niillekin, jotka asui- vat etäämmällä Inarista. Joillekin osallis- tujille olisi ollut hankala kulkea viikoittain toiselle paikkakunnalle opintojen takia. Etätoteutus mahdollisti myös asiantunti- joiden käytön eri aloilta ja eri saamen kie- lillä koulutuksessa.

Eri kieliryhmien huomioiminen onnistui hienosti erityisesti kirjallisuusopinnoissa. Pienryhmissä oli mahdollista lukea omakie- listä kirjallisuutta sekä käsitellä sitä omal- la saamen kielellä. Näin laajaa oman kielen kirjallisuuden opiskelun mahdollisuutta ei saamen kielillä ole aiemmin Suomessa ol- lut. Myös aineenopettajan pedagogisissa opinnoissa kieliryhmittäin eriytettyt luennot toimivat erinomaisesti oman asiantuntijuu- den syventämisessä.

Suomen Kulttuurirahaston myöntämien apurahojen merkitys opintojen mahdol- listajana täytyy nostaa esille, sillä valta- osa opiskelijoista tarvitsi apurahan jossain opintojen vaiheessa.

Ketterä-hankkeen opintojen käytännön jär- jestelyt ja tiedotus olivat laadukkaasti to- teutettuja ja opiskelijaystävällisiä. Tämä on pitkälti ollut työnsä erinomaisesti hoita- neen projektkoordinaattorin ansiota. Koim- me sen eduksi, että projektiluonteisessa ope- tuksessa opintoja koordinoivat tahot ovat aktiivisia opiskelijoiden suuntaan, tiedot- tavat riittävästi ja järjestelevät opintoja sel- keiksi kokonaisuuksiksi. Hankemuotoisessa opetuksessa ei useinkaan ole totuttua opin- topolkua eikä vanhempia opiskelijoita, joil- ta kysyä neuvoa. Aikaisemmin toteuttamat- tomassa opetuksessa kaikki, niin opiskelijat kuin luennoitsijat ja kouluttajatkin, ovat jat- kuvasti uudenlaisten tilanteiden edessä, mut- ta hyvä koordinoija tasoittaa kaikkien tietä.

Pedagogisissa opinnoissa opiskelijoiden yhteishenki oli korkealla. Opiskelijoilla oli aktiivinen Whatsapp-ryhmä, ja toisten opiskelijoiden tarjoama vertaistuki koet-

tiin tärkeäksi sekä opintojen aikana että niiden jälkeen. Vertaistuki oli muutoinkin totuttua laajempaa, koska opiskelijaryhmä oli huomattavasti suurempi kuin saamen kielen opinnoissa normaalisti. Muut opiskelijat olivat tulevia kollegoita, ja ryhmä tutustui ja verkostoitui koulutuksen aikana. Yhteishenki edesauttoi myös kielirajoja ylittävää yhteistyötä sekä vahvisti eri saamen kielten käyttöä keskustelussa ja vuorovaikutuksessa. Kaikkien kolmen saamen kielen kuuleminen opinnoissa harjaannutti myös ymmärtämään muita saamen kieliä.

Pedagogisiin opintoihin kuuluvien harjoitteluiden monipuolisuus oli loistava asia: se mahdollisti tutustumisen monenlaiseen opetukseen. Opiskelijoilla oli mahdollisuus seurata muidenkin saamen kielten tunteja sekä muiden oppilaitosten järjestämiä tunteja aina peruskoulun oppitunneista yliopiston saamen kielen luentoihin saakka. Lisäksi harjoitteluiden suorittaminen osin etätoteutuksena antoi laajan kuvan saamen opettajan työllistymisvaihtoehdoista.

Ketteräkin voi kompuroida – muutamia kehitysehdotuksia

Seuraavaksi kirjoittajat tarkastelevat hankkeen kehityskohteita. Ne keskittyvät opettajan pedagogisiin opintoihin. Kirjoittajat näkevät tarpeen huomioida saamenopetuksen erityispiirteet opettajankoulutuksessa. Ensimmäisenä tarkastellaan pedagogisten opintojen sisältöä, minkä jälkeen Laura avaa tarkoituksenmukaisten opetusharjoittelujen järjestämisen haasteita inarinsaamen näkökulmasta.

Kirjoittajien mielestä kieliryhmiä yhdistävissä koulutuksissa voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota eri kieliryhmien tilanteisiin ja tarpeisiin. Esimerkiksi ainedidaktiikan opinnot keskittyivät pääasiassa pohjoissaamen opetukseen, mikä jättää huomiotta pienemmät kielet. Esimerkiksi koltan- ja inarinsaamen oppimateriaalitalanne poikkeaa suuresti pohjoissaamesta, jon-

ka opetuksessa voidaan hyödyntää myös Norjassa tuotettuja materiaaleja. Inarin- ja koltansaamen opettajilla ei siis ole yhtä kattavaa materiaalipankkia hyödynnettäväksi. Toisaalta opetusta tulisi eriyttää niin, että kutakin kieliryhmää ohjaisi vastaavan kielen ainedidaktiikkaan perehtynyt henkilö.

Toinen kehityskohde pedagogisissa opinnoissa on opettajien arjen huomioiminen. Aineenopettajan koulutuksessa opetuksen painopiste on saamen kielen ja kirjallisuuden oppiaineen opettamisessa yläkoulu- ja lukioikäisille. Todellisuudessa saamen opettajien arkeen kuuluvat eri-ikäiset oppijat aina esikouluikäisistä abiturientteihin, joille annetaan opetusta äidinkielen lisäksi sekä toisena kielenä että kielikylpyopetuksena. Opinnot eivät siis tarjoa opettajalle riittävästi työkaluja arjen eri opetussisältöjen ja -tavoitteiden keskellä luovimiseen.

Opintoja voitaisiin kehittää panostamalla enemmän saamen kielten ainedidaktiikan opintoihin. Niitä suunniteltaessa olisi tiedotettava, että saame äidinkielenä ja vierana kielenä ovat kaksi eri oppiainetta, joilla on eri sisällöt ja tavoitteet. Ainedidaktiikan opinnoissa voitaisiin vertailla oppiaineiden eroja ja lisätä opettajien valmiuksia työskennellä kummankin aineen opettajana.

Myös kielellisen eriyttämisen tarve tulisi huomioida paremmin opettajankoulutuksessa, sillä saamen kielten oppijat muodostavat kirjavan joukon kielitaustansa suhteen. Käytännössä opetusta on eriytettävä, jotta kunkin oppilaan kielenoppimista voidaan tukea tarpeeksi haastavalla ja innostavalla tavalla.

Kielellisesti eritasoisten oppijoiden lisäksi saamen opetusryhmät voivat koostua eri-ikäisistä oppijoista, jolloin opetusta on eriytettävä myös opetussuunnitelman vuosiluokkien mukaisesti. Tämä onkin yksi selkeä kehittämisen kohde. Etäopetuksessa samassa ryhmässä voi olla jopa viidellä eri luokka-asteella olevia oppilaita, jolloin opettajan tulisi pystyä eriyttämään opetusta huomioiden oppilaiden eri kehitysvaiheet. Aineenopettajan koulutuksessa yhdysluokka-

opetusta ei huomioida, vaan ryhmien oletetaan koostuvan samanikäisistä ja samaa oppimäärää opiskelevista oppilaista.

Eriyttämisen tarpeeseen liittyy olennaisesti opettajan mittava oppimateriaalityö. Etenkin koltan- ja inarinsaamen oppimateriaalia on niukasti. Tästä syystä ainedidaktiikan opintoihin voisi kuulua oppimateriaalin laatijoiden luentoja, jotka lisäisivät opiskelijoiden ymmärrystä oppimateriaalien laadinnasta.

Ainedidaktiikan opintojen kehittämistä varten voitaisiin käynnistää pidempiaikainen yhteistyö saamenkielisten opettajien koulutuksesta vastaavien yliopistojen kanssa. Työhön tarvitaan henkilöitä, joilla on laaja ymmärrys ja kokemus saamen kielten opettamisesta ja siihen liittyvistä haasteista. Mukaan voitaisiin ottaa myös saamen kielten asiantuntijoita, jotta uusinta tutkimustietoa voitaisiin hyödyntää opetuksen kehittämisessä.

Laura pohti paljon harjoittelun järjestämiseen liittyviä haasteita. Harjoittelu perinteisessä luokkahuoneopetuksessa on inarinsaamen ja koltansaamen osalta mahdollista ainoastaan Inarin kunnassa. Yhteistyöhaasteiden takia harjoittelut eivät kuitenkaan onnistuneet inarinsaamenkielisessä perusopetuksessa. Yhteistyö parani pedagogisten opintojen lopulla ja ongelmiin löydettiin ratkaisuja, mutta Ketterä-hankkeen opiskelijoille tämä tuli liian myöhään.

Koulutuksen merkitys opiskelijoille ja saamelaisyhteisöille

Seuraavaksi kirjoittajat pohdiskelevat koulutuksen henkilökohtaista merkitystä itselleen ja laajemmin edustamalleen kieliryhmälle.

Laura sai Ketterä-hankkeen opintojen kautta opettajan ammatin ja päätyi työskentelemään saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen pilottihankkeeseen sekä oppimateriaalityön pariin ja sivutoimisesti myös aikuiskoulutuksen puo-

lulle Saamelaisalueen koulutuskeskukseen. Saamen parissa työskennellessään Laura on kuitenkin pohtinut rooliaan inarinsaamen kieliyhteisössä, sillä hänen taustansa ei liity saamelaisuuteen tai inarinsaameen.

Koulutuksen aikana onkin pohdittu, kuinka suuri riski pienelle kieliyhteisölle ja alkuperäiskansalle on panostaa ulkopuolelta tulevan henkilön kouluttamiseen. Laura kokee, että häneen ja hänen kielitaitonsa kehittymiseen on panostettu paljon, mutta silti on olemassa epävarmuus siitä, kuinka tämä panostus tulee maksamaan itsensä takaisin yhteisölle. Lauran kokemuksen mukaan ulkopuolelta tulevan sitoutuminen yhteisöön jää aina kevyemmäksi kuin vaikkapa etnisesti saamelaisen. Toisaalta tällainen tapa ajatella kielenoppimisprosessia, kieliyhteisöä, kielenoppijaa sekä potentiaalista tulevaa työntekijää perustuu kenties liikaa talouspuheeseen eikä välttämättä edes sovi kielenoppimiseen tai saamelaiseen ajattelutapaan.

Laura on kokenut haastavana sen, kuinka vähän tai paljon tulisi korostaa sitä, että tulee yhteisön ulkopuolelta ja on suomalainen, ja toisaalta sen, miten ulkopuolisen tulisi käyttäytyä yhteisössä. Saamelaispolitiikan keskusteluiden myllertäessä mediassa on ollut helpointa olla hiljaa. Olisi kuitenkin tarpeellista pohtia yhdessä muidenkin kanssa, millaiselta inarinsaamen kieliyhteisö näyttää. Kieliyhteisöön kuuluu paljon henkilöitä, jotka eivät ole osa alkuperäiskansaa. Myös Lauran tausta poliittikatieteiden opinnoissa kannustaa pohdintaan yhteisöjä ja niiden toimintaa.

Laura näkee, että tässä hetkessä inarinsaamen kieliyhteisö on kuitenkin saanut hänestä työntekijän, joka voi kantaa oman kortensa kekoon kielen opettamisessa. Hän jää miettimään, miten tulevaisuudessa voisi tuoda esille pohdintoja yhteisöstä tavalla, joka on kaikille, erityisesti saamelaisille, psykologisesti turvallinen. Myös saamen kielten opettajien koulutukseen voisi sisällyttää tällaista pohdintaa.

Laura on opintojensa jälkeen ollut yllätynyt siitä, kuinka monipuolista ja haastavaakin inarinsaamen kielen opettajan työ on ollut. Ryhmät etäopetuksessa koostuvat useista luokka-asteista. Etäopettajana hän on opettanut inarinsaamea esikouluikäisistä aikuisiin. Aineenopettajan pedagogiset opinnot eivät antaneet kaikkia tarvittavia taitoja alkuopetukseen. Laura ei koe olevansa parhaimmillaan varhaiskasvatuksessa tai alkuopetuksessa, joten on hän joutunut tekemään eniten töitä näiden tuntien suunnittelun hyväksi.

Mären-Elle on Lauran tavoin valmistumisensa jälkeen työskennellyt saamen etäopettajana saamelaisalueen ulkopuolella asuville lapsille. Hän kokee työnsä merkitykselliseksi, koska hän on itse lapsuudessaan ja nuoruudessaan ollut samassa tilanteessa kuin oppilaansa. Mären-Elle on viettänyt varhaiset vuotensa Inarissa mutta käynyt koulunsa Oulun seudulla. Saamen opetus järjestyi kerran viikossa kahden opitunnin ajan koulupäivän jälkeen, tosin lähiopetuksena. Toisin sanoen hänen kouluviikkonsa oli pidempi kuin luokkatovereilla.

Henkilökohtaisen merkityksen lisäksi työllä on laajempikin merkitys. Suomessa asuvista saamelaislapsista jo yli 70 prosenttia asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Taustalla on jo 1960-luvulla alkanut muutoliike, jonka myötä saamelaisia muutti kotiseudultaan kaupunkiin opintojen ja töiden perässä. Mären-Ellen perhe on yksi esimerkki näistä perheistä. Kaupunkialueella kasvaneilla lapsille saamen kielen käyttöareenoita on kumminkin huomattavasti vähemmän ja yksipuolisemmin tarjolla kuin Saamenmaalla. Mären-Elle haluaakin opettajana ymmärtää oppilaidensa taustaa ja pystyy samastumaan heidän kokemuksiinsa. Etäopetuksen piirissä olevat lapset saattavat olla kotikuntansa ainoita saamelaisia, eivätkä he välttämättä tunne muita omanikäisiään saamelaislapsia. Saamen kieli saattaa oppilailla olla käytössä lähinnä vain oman kodin sisällä, mikä ohjaa esimerkiksi sanavaraston karttumista.

Oppilailla saamen kieleen ja sen käyttöön voi liittyä monenlaisia tunteita. Mären-Elle itse koki nuorena oman saamen kielen taitonsa puutteelliseksi, sillä monia kaupunkielämässä tarvittavia sanoja ei ollut pohjoissaameksi. Vähäisen saamen opetuksen ja saameksi kirjoittamisen tarpeen vähyyden vuoksi hän ei kunnolla hallinnut kirjoitetun kielen normeja, mikä sai hänet tunteemaan häpeää osaamattomuudestaan. Niinpä Mären-Elle näkee, että opettajilla olisi oltava sensitiivisyyttä kohdata kaupunkitaustaisia saamelaislapsia ja -nuoria.

Toiveita tulevaisuudelle

Ketterä korkeakoulu -hanke on osoittautunut menestyksekkääksi tavaksi lisätä pätevien saamen opettajien määrää, minkä vuoksi kirjoittajat toivovatkin hankkeelle jatkoa. Hanke koulutti tällä kertaa aineenopettajia, mutta jatkossa tulisi kartoittaa muidenkin opettajaryhmien koulutuksen tarvetta.

Opetusharjoitteluiden yhteydessä oli havaittavissa saamen kielen taitoisten erityisopettajien puute. Erityisopetuksen tarve kouluissa on maanlaajuisesti kasvanut viime vuosina, mikä luonnollisesti näkyy myös saamenkielisessä opetuksessa. Oma-kielinen erityisopetus on tärkeää etenkin niissä tapauksissa, joissa oppilas saa perusopetusta saamen kielellä. Tulevaisuudessa Ketterän korkeakoulun kaltaista toimintamallia voitaisiin soveltaa erityisopettajien koulutukseenkin, jotta saamelaislasten oma-kielinen erityisopetus saadaan turvattua.

Tulevaisuudessa koulutusten olisi hyvä olla luonteeltaan pysyvämpiä, ja niihin voisi sisällyttää mahdollisuuden usean vuoden opintoihin eri suuntautumisvaihtoehtoihin. Pitkäjänteisyys ja jatkuvuus voisi toteutua esimerkiksi niin, että saamen kielten pedagogiset järjestettäisiin vaikkapa kolmen vuoden välein. Tällöin koulutukseen voisi sisällyttää myös osioita, joihin muualla

opettajiksi opiskelivat voisivat osallistua yhden tai useamman opintojakson verran.

Hankemuotoinen koulutus on tehokasta ja nopeaa. Kielen oppiminen on kuitenkin pitkä prosessi ja vaatii pitkäjänteisyyttä. Laura on tyytyväinen siihen, että hän on itse saanut osallistua Ketterän opintoihin inarinsaameksi kolmen vuoden ajan. Erityisen tärkeänä Laura piti sitä, että eri kokonaisuuksissa inarinsaamen kieli on huomioitu järjestämällä erillisiä inarinsaamenkielisiä opetusryhmiä. Tämä edesauttoi kielen oppimista ja monipuolistumista. Usean vuoden ajan kestänyt koulutus on parempi entuudestaan kielitaidottomalle ja yhteisön ulkopuolelta tulevalle. Kielen oppimisen lisäksi siitä on ollut hyötyä kulttuurin ymmärtämisessä sekä kielyhteisöön tutustumisessa.

Suuri ja vielä kaukaiselta tuntuva haave on Lauralla se, että aineenopettajan opinnot voisi suorittaa (lähes) täysin inarinsaameksi, mikä mahdollistaisi entistä laadukkaamman opetuksen. Jokainen inarinsaamenkielinen osuus Ketterä-hankkeen koulutuksessa vahvisti ja monipuolisti Lauran kielitaitoa, ja hän on myös omakohtaisesti huomannut, että yhdenkin inarinsaamenkielisen yliopistokurssin suorittaminen vahvistaa omaa kielitaitoa. Erityisesti inarinsaamea vieraana kielenä opiskelleille jatko- ja täydennyskoulutus näyttäytyy tärkeänä.

Ketterä korkeakoulu -hankkeen syksyllä 2022 järjestämät kaikille saamen kielten opettajille avoimet opintojaksot lapsen kielenkehityksestä ja saamen kielten didaktiikasta olivat monien osallistujien mielestä hyviä ja tarpeellisia. Tärkeäksi koettiin myös niistä saatu vertaistuki, muiden opettajien kohtaaminen sekä vielä lapsenkengissä olevan saamen kielten didaktiikan pohtiminen yhdessä. Sekä Máren-Elle että Laura kokevat, että nämä opintojaksot ovat auttaneet täydentämään osaamista sellaisilla osa-alueilla, joita opettajan pedagogiset opinnot eivät kattaneet. Toive olisi, että tulevaisuudessa oli-

si jokin pysyvä vuosittainen foorumi tai tapahtuma, jossa saamen kielten opettajat voisivat kokoontua kouluttautumaan saamen kielen opettamisessa sekä keskustelemaan saamen kielten opetuksen tilasta.

Opettajan työ on vaativaa missä tahansa koulussa, mutta saamen kielten opettajilla on lisäksi erityisiä haasteita muun muassa ryhmien heterogeenisyydessä, eriyttämisen tarpeissa ja oppimateriaalien puutteissa. Oleellinen kysymys myös saamen kielten opetuksessa on se, miten koulutetut opettajat saadaan pysymään ja jaksamaan työssänsä. Työ on taatusti tärkeää ja opettajat kokevat sen merkityksellisenä riippumatta siitä, kuuluvatko he alkuperäiskansaan vai eivät. Työ voi kuitenkin olla kuormittavaa, ja opettaja voi kokea jäävänsä sen kanssa yksin.

Tuoreina opettajina kirjoittajat ovat jo kokeneet saamen kielen opettajan monet haasteet oppimateriaalien puutteesta heterogeenisiin opetusryhmiin ja eriyttämisen suureen tarpeeseen. Kun aineenopettajan koulutus ei ole antanut eväitä vastata näihin haasteisiin, on ollut tärkeää saada kollegiaalista tukea vanhemmilta opettajilta. Ketterä-hankkeen syksyllä 2022 järjestämällä opintojaksoilla on lisäksi voitu pohdita asioita saamen kielten opettajien kanssa ympäri maan. Jonkinlainen jatkuva tai säännöllinen mahdollisuus tavata saamenkielisiä kollegoita ympäri Suomea ja Saamenmaata voisi auttaa työssä jaksamisessa.

Njunušdoaimmaheaddji | Päätoimittaja

Hanna Guttorm, hanna.guttorm@helsinki.fi

Doaimmahangoddi | Toimituskunta

Irja Seurujärvi-Kari, irja.seurujarvi@gmail.com

Marja-Liisa Olthuis, marja-liisa.olthuis@oulu.fi

Pigga Keskitalo, pigga.keskitalo@ulapland.fi

Trond Trosterud, trond.trosterud@uit.no

Jelena Porsanger, jelena.porsanger@helsinki.fi

Torkel Rasmussen, torkel.rasmussen@samas.no

Petter Morottaja, petter.morottaja@gmail.com

Miika Lehtinen, miika.lehtinen@oulu.fi

Searvi ja áigečállaga ruovttusiidu | Seuran ja lehden kotisivu

dutkansearvi.fi

Oktavuodadieđut | Yhteystiedot

Dutkansearvi c/o Alkuperäiskansatutkimus

PL 24 (Unioninkatu 24)

00014 Helsingin yliopisto, Suomi/Finland

Searvi miellahttomáksu | Seuran jäsenmaksu

20 euro jagis, studeanttain ja pensionisttain 10 euro.

20 euroa vuodessa, opiskelijat ja eläkeläiset 10 euroa.

IBAN FI98 5723 0220 3848 66, BIC OKOYFIHH